

HE 142/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätuhojen torjunnasta annettua lakia. Valtion korvausvastuuta koskeva pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion korvausvastuu luonnonsuojelualueelta levinneestä metsätuhosta koskisi myös yksityisiä luonnonsuojelualueita. Ehdotetulla lailla korjattaisiin siihen vuonna 2023 tullut erhe.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	3
3 Tavoitteet	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	4
5 Lausuntopalaute	4
6 Säännöskohtaiset perustelut	4
7 Voimaantulo	4
LAKIEHDOTUS	6
Laki metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta	6
LIITE	8
RINNAKKAISTEKSTI	8
Laki metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta	8

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Eduskunta hyväksyi 13.12.2022 hallituksen esityksen (HE 76/2022 vp) luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Useisiin lakeihin tehtiin ehdotetusta luonnonsuojelulaista johtuvia teknisiä korjauksia ja muutoksia.

Metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) 21 §:n 1 momentti koskee tilanteita, joissa korvausvastuu metsätuhoista kuuluu valtiolle. Luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä säännökseen tehtiin muutokset, joilla sen viittaukset luonnonsuojelulain säännöksiin päivitettiin vastaamaan uuden lain vastaavia säännöksiä. Lisäksi pykälään lisättiin viittaukset uuden luonnonsuojelulain (9/2023) tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskieltoon, uusina tavattujen eliölajien suojeluun, erityisesti suojeltavan lajien avustettuun leviämiseen ja päätökseen hyvityksen korvaavuudesta.

Lain valmistelussa säännökseen on erheessä lisätty sana ”valtion” viittaukseen, joka koskee luonnonsuojelulain 43 §:ssä tarkoitettuja luonnonsuojelualueita. Erhettä ei ole havaittu lakiuudistusta valmistelleessa työryhmässä, vaikka siinä on ollut edustus myös muun muassa maa- ja metsätalousministeriöstä. Siihen ei ole kiinnittänyt huomiota myöskään kukaan lausuntokierroksella lausunnon antaneista tahoista, vaikka lausunnon esityksestä antoi yli 160 yhteisöä ja 50 yksityishenkilöä.

2 Nykytila ja sen arviointi

Laki metsätuhojen torjunnasta koskee hyönteisten, muiden selkärangattomien eliöiden, sienten, bakteerien ja virusten metsässä kasvaville puille aiheuttamia sellaisia tauteja ja puiden kasvun tai laadun heikkenemistä, joista aiheutuu taloudellista vahinkoa.

Lain 21 §:n mukaan valtio vastaa sellaisten taloudellisten vahinkojen kustannuksista, jotka aiheutuvat luonnonsuojelulain tarkoittamalta alueelta, joilla metsän hakkuu on yleensä kielletty. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 119/2013 vp) on todettu, että kun luonnonsuojelun toimeenpanon on pääsääntöisesti katsottu edellyttävän suojelualueiden säilyttämistä koskemattomina, ei kyseisillä alueilla voida yleensä suorittaa tarpeellisia toimenpiteitä metsätuhojen torjumiseksi. Kun metsätuhot toisaalta voivat levitä valtion toimenpitein suojelluilta alueilta rauhoittamattomiin lähimetsiin aiheuttaen maanomistajalle vahinkoa, on maanomistajalle aiheutuva vahinko lähtökohtaisesti korvattava valtion varoista.

Luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä metsätuhojen torjuntaa koskevan lain 21 §:n 1 momentin viittaukseen luonnonsuojelualueista on erheellisesti lisätty tarkentava sana ”valtion”. Erheen vuoksi valtion korvausvastuu metsätuhoista ei koske yksityisen omistamalta luonnonsuojelualueelta todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamia vahinkoja, vaikka lain teknisellä muutoksella ei ollut tarkoitus muuttaa vallinnutta oikeustilaa. Voimassa olevan lain mukainen tilanne on yksityisen luonnonsuojelualueen omistajan kannalta kohtuuton, koska yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset lähtökohtaisesti estävät metsätuhojen torjumiseksi tarpeellisten toimien toteuttamisen ja rauhoitussäännöistä on sovittu oletuksella, että valtio vastaa yksityiseltä luonnonsuojelualueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta.

3 Tavoitteet

Metsätuhojen torjuntaa koskevan lain muutoksella palautettaisiin oikeustila ennalleen tavoitellun kantaiseksi siten, että valtion korvausvastuu koskisi myös luonnonsuojelulain 43 ja 47 §:ssä tarkoitettua yksityiseltä luonnonsuojelualueelta levinneitä metsätuhoja.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Ehdotuksella korjataan teknisluontoinen erhe metsätuhojen torjunnasta annetussa laissa.

Ehdotetun muutoksen valtiontaloudellinen vaikutus on vähäinen. Suomen metsäkeskuksesta saadun tiedon mukaan vuosina 2017–2023 valtion varoista on korvattu yhteensä alle 10 000 €:lla suojelualueilta levinneistä metsätuhoista aiheutuneita vahinkoja.

Ehdotetulla muutoksella parannetaan metsänomistajan oikeutta saada korvaus yksityiseltä luonnonsuojelualueelta metsäänsä levinneestä metsätuhosta aiheutuneesta vahingosta. Ehdotetulla muutoksella parannetaan myös yksityisen luonnonsuojelualueen omistajan oikeusasemaa siten, että hän ei joutuisi korvausvastuuseen sellaisesta metsätuhosta, joka aiheutuisi luonnonsuojelualueelta levinneestä metsätuhosta.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan metsien suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen. Ehdotus parantaa vapaaehtoisuuteen perustuvan metsien suojelun houkuttelevuutta.

5 Lausuntopalaute

Esityksestä pyydettiin lausunnot valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Suomen metsäkeskukselta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Metsäteollisuus ry:ltä ja Sahateollisuus ry:ltä. Lausunnon antoivat ympäristöministeriö, Suomen metsäkeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry ja Suomen luonnonsuojeluliitto ry. Lausunnoissa kannatettiin esitystä.

6 Säännöskohtaiset perustelut

21 §. *Valtion vahingonkorvausvastuu.* Säännöksen 1 momentista poistettaisiin luonnonsuojelulain 43 §:ssä tarkoitettuun luonnonsuojelualueeseen liittyen sana ”valtion”. Muutoksella säädettäisiin, että valtion korvausvastuu koskee valtion omistamien luonnonsuojelualueiden ohella myös yksityisiä luonnonsuojelualueita silloin, kun niiltä on todennäköisesti levinnyt metsätuho.

7 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Koska lain virheellinen sanamuoto on tullut voimaan 1.6.2023, muutos ehdotetaan säädettävän takautuvasti koskemaan myös 1.6.2023 ja ehdotetun lain voimaantulon välistä aikaa.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) 21 §:n 1 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 21/2023, seuraavasti:

21 §

Valtion vahingonkorvausvastuu

Luonnonsuojelulain (9/2023) 43 §:ssä tarkoitettua luonnonsuojelualueelta, 48 §:ssä tarkoitettua määräaikaisesti rauhoitetulta alueelta, 64 §:ssä tarkoitettua suojellun luontotyyppin rajatulta esiintymisalueelta, 65 §:ssä tarkoitettua tiukasti suojellun luontotyyppin esiintymisalueelta, 77 §:ssä tarkoitettua erityisesti suojeltavan eliölajin esiintymispaikalta, 81 §:ssä tarkoitettua uutena tavatun eliölajin suojelemiseksi rajatulta esiintymispaikalta, 85 §:ssä tarkoitettua erityisesti suojeltavan eliölajin avustetun leviämisen paikalta, 95 §:ssä tarkoitettua rauhoitetun luonnonmuistomerkin paikalta, 104 §:ssä tarkoitettua hyvitysalueelta, 124 §:ssä tarkoitettua toimenpidekieltoon asetetulta alueelta, valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta alueelta sekä muulta sellaiselta valtion omistamalta alueelta, jota hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti, todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista siten kuin jäljempänä säädetään. Syy-yhteyden todennäköisyyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota muun ohella vahingon laatuun ja vahingon mahdollisiin muihin syihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan metsätuhoihin, jotka ovat aiheutuneet 1 päivänä kesäkuuta 2023 tai sen jälkeen.

Helsingissä 26.9.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

Laki

metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) 21 §:n 1 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 21/2023, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

21 §

Valtion vahingonkorvausvastuu

Valtion vahingonkorvausvastuu

Luonnonsuojelulain (9/2023) 43 §:ssä tarkoitettu valtion luonnonsuojelualueelta, 48 §:ssä tarkoitettu määräaikaaisesti rauhoitetulta alueelta, 64 §:ssä tarkoitettu suojellun luontotyypin rajatulta esiintymisalueelta, 65 §:ssä tarkoitettu tiukasti suojellun luontotyypin esiintymisalueelta, 77 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavan eliölajin esiintymispaikalta, 81 §:ssä tarkoitettu uutena tavatun eliölajin suojelemiseksi rajatulta esiintymispaikalta, 85 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavan eliölajin avustetun leviämisen paikalta, 95 §:ssä tarkoitettu rauhoitetun luonnonmuistomerkin paikalta, 104 §:ssä tarkoitettu hyvitysalueelta, 124 §:ssä tarkoitettu toimenpidekieltoon asetetulta alueelta, valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta alueelta sekä muulta sellaiselta valtion omistamalta alueelta, jota hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti, todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista siten kuin jäljempänä säädetään. Syy-yhteyden todennäköisyyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota muun ohella vahingon laatuun ja vahingon mahdollisiin muihin syihin.

Luonnonsuojelulain (9/2023) 43 §:ssä tarkoitettu luonnonsuojelualueelta, 48 §:ssä tarkoitettu määräaikaaisesti rauhoitetulta alueelta, 64 §:ssä tarkoitettu suojellun luontotyypin rajatulta esiintymisalueelta, 65 §:ssä tarkoitettu tiukasti suojellun luontotyypin esiintymisalueelta, 77 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavan eliölajin esiintymispaikalta, 81 §:ssä tarkoitettu uutena tavatun eliölajin suojelemiseksi rajatulta esiintymispaikalta, 85 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavan eliölajin avustetun leviämisen paikalta, 95 §:ssä tarkoitettu rauhoitetun luonnonmuistomerkin paikalta, 104 §:ssä tarkoitettu hyvitysalueelta, 124 §:ssä tarkoitettu toimenpidekieltoon asetetulta alueelta, valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta alueelta sekä muulta sellaiselta valtion omistamalta alueelta, jota hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti, todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista siten kuin jäljempänä säädetään. Syy-yhteyden todennäköisyyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota muun ohella vahingon laatuun ja vahingon mahdollisiin muihin syihin.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tätä lakia sovelletaan metsätuhoihin, jotka
ovat aiheutuneet 1 päivänä kesäkuuta 2023 tai
sen jälkeen.*
